

Integrált termelés

A fűszerpaprika jelene

A szegedi tájkörzetben 4-5 ezer hektáron termesztnek fűszerpaprikát. A tájhíres növényének feldolgozása válságos időszakot élt át a hetvenes évek végén. Tisztázódott, hogy az áru minőségének árt, ha érésgyorsítókat alkalmaznak, géppel takarítják be a termést. Hiába termelnek bármilyen nagy területen, bármennyi fűszerpaprikát, ha nem lehet eladni. Jó minőségű alapanyagot csak a hagyományos módszerekkel, kézi szedésel, szikkasztással lehet előállítani. A korábban tért hódító gépek háttérbe szorultak, helyüket a részsművelés kialakuló szervezeti rendje foglalta el.

Megszűnt a Konzervipari Vállalatok Trösztje, megváltoztak az állami támogatás feltételei. 1982-ben veszteséges lett a Szegedi Paprika-feldolgozó Vállalatnál a paprika késztermékké alakítása. Lépní kellett, s a megyei tanács, a vállalat illetékesei a MEM-mel egyetértésben léptek is. Ott, annyit és olyat kell termelni, ahol legjobb minőségű fűszer terem, s ebből a piac igényeinek megfelelő készáru kell előállítani. Az új szándék megvalósulásához egységes szervezeti rendbe kellett illeszteni a fűszerpaprika-termesztés egészét. Olyan közös érdekeltiséget kialakítani, amely a folyamat valamennyi résztvevőjét a végtermék jó minőségének elérésében teszi érdekeltté. 1982 novemberében alakult meg a feldolgozó vállalat gesztorságával a Szegedi Fűszerpaprika Tájkörzeti Gazdasági Társasága. A társaság 5 taggal alakult, ma 33 paprikatermelő nagyjerméje tagja. Há-

rom gazdaság rendelkezik szárítóval, úgy alakították ki körük a kiskörzeteket, hogy a fuvarozás a lehető leggazdaságosabb legyen. Átadaskor úgynevezett tájékoztató árat érvényesítettek, a végére ár pedig a késztermék eladása után alakul ki. Ez közös kockázatviselést jelent, ami az ingadozó keresletet is figyelembe véve a vertikum egyik részét sem teszi teljesen kiszolgáltatottá a konjunkturális hullámzásnak.

A folyamat következő lépése, hogy a szegedi és a kalocsai paprikafeldolgozó vállalatok Külföldi Kereskedelmi Társasági Szerződés keretében megállapodtak a fűszerpaprika exportjának új rendjéről. Korábban a MONIMPEX bizományosként értékesítette a paprikát, kevesebb volt érdekelt a színvonalas piaci munkában. A két feldolgozó vállalat vállalta, hogy olyan árut szállít, amelyet a piac igényel, határidőre. A külkereskedők

minimális árat garantálnak, de ha a jó marketingmunkájuk következtében ennél magasabb ár érkezik el, a többletbevétel osztoznak a feldolgozókkal. Változott a külkereskedők premizálási rendje, személyesen is érdekeltté tették őket az eredményes munkában. Így a termelési rendszer vertikálissá válik: a termelést mindig a piaci igényeknek megfelelően alakítják, s elkerülhetővé válik a túlermelés.

A folyamat harmadik lépése az volt, hogy létrejött a Fűszerpaprika Kutatási és Fejlesztési Társaság, amelynek tagjai azok a tudományos intézetek, amelyek korábban is paprikakutatással foglalkoztak, és a feldolgozó vállalatok. Ez a társaság a nemesítéssel, termesztéssel, feldolgozással és értékesítéssel kapcsolatos kutatásokat hangolja össze. Az új vertikum szervezi és koordinálja a fűszernövény útját a nemesítéstől a külföldi vevőig.

Magyar vállalatok az erfurti kiállításon

Ötvenkét magyar vállalat, szövetség, kutatóintézet vesz részt az erfurti nemzetközi kiállításon, melyet augusztus 25. és szeptember 23. között rendeznek meg a Német Demokratikus Köztársaságban. A százhektáros kiállítási központban az idén az európai KGST-országok bemutatják tudományos-technikai együttműködésük eredményeit, és a mezőgazdasági és élelmiszeripari termelésre gyakorolt hatását. A

talajművelés mellett nagy figyelmet szentelnek a zöldség-, a gyümölcs- és dísznövénytermesztés, valamint a korszerű élelmiszer-feldolgozási eljárások ismertetésének.

Magyarország önálló, 600 négyzetméteres pavilonnal vesz részt az erfurti kiállításon. A kiállítók szeptember 13-án magyar napot tartanak, amelyen tapasztalatcserét és szakmai konferenciákat is szerveznek. (MTI)

Társadalmi összefogással

Bővül a gázhálózat

Az Országos Kőolaj- és Gázipari Tröszt a tervidőszak első három évében újabb 84 települést és 94 000 háztartást, a Fővárosi Gázművek pedig megközelítően további 50 ezer lakást kapcsol be a vezetékes gázellátásba. Ezzel lényegében teljesítették a tervidőszakra előirányzott ötéves programot. A fejlesztést jelentősen meggyorsította, hogy 1981 óta a lakosságnak mind nagyobb köre segíti a vezetékhálózat építését társadalmi munkával és anyagi hozzájárulással. Az anyagi erőforrásokat növelik a lakossági gázkötvények is. Az utóbbi egy év alatt hat városi tanács — az OTP-k közreműködésével — 79 millió forint értékű kötvényt bocsátott ki, amelyből eddig 20 millió forint értékben jegyezték a lakosság. Az idén vidéken megközelítően 30 ezer, s a fővárosban várhatóan mintegy 15 ezer háztartást kapcsolnak be a gázszolgáltatásba.

Különösen nagy programot teljesít az idén a Dél-alföldi Gázszolgáltató Vállalat, amely működési területén: Bács, Békés és Csongrád megyében a tavalyi 10 ezer helyett csaknem 12 000 lakást kapcsol be a földgáz-hálózatba. Ebből mintegy 5 ezer otthon lakói saját erőből vállalták az utcai vezetékek földmunkáit és költéseit is. Csongrád megyében ebben az évben 17 újabb településre érkezik meg a gáz, mintegy 350 kilométernyi új vezetéken, amelyből 180 kilométer hosszú szakaszt saját erőből, társadalmi összefogással építenek meg.

A Tiszántúli Gázszolgáltató és Szerelő Vállalatnak hét megyére kiterjedő működési területén elsősorban a földgázzal már ellátott településeken bővítik a háló-

zatot. Intenzív fejlesztés indult meg Debrecenben, Egerben, Szolnokon és a főváros környékén, Budaörsön, Gödöllőn, Vecsésen is. A helyi erőforrásokból több mint kétszer annyit költenek a fejlesztésre, mint tavaly, s 240 kilométer hosszú vezetéket építenek, amelyről 10 ezer lakásba vezeték be a földgázt. Ezzel az összefogással az idén jut gázhoz Dabas, Hernád, Kelederes, Nagyréde, Ocsa, Tiszavasvári, Újhartyán, s lehetséges, hogy még további négy település is. Jövőre pedig a helyi erőforrásokból Hajdúdorog, Polgár, Mátészalka, Parád, Parásdsvár, Erdőkertes és Veresegyház bekapcsolását tervezik.

Az Észak-dunántúli Gázgyártó és Szolgáltató Vállalat a helyi erőforrások segítségével egyebek között az idén Celldömölköt, Jánoshegyet, jövőre pedig Kőszeghez kapcsolja be a gázszolgáltatásba. Győrött társadalmi munkában mintegy két kilométer, Szombathelyen pedig 5,5 kilométer hosszú szakasszal bővítik a hálózatot. A Közép-dunántúli Gázszolgáltató Vállalat a társadalmi összefogás révén az idén Kaposfő és Kaposmérő háztartásait és közintézményeit kapcsolja be a vezetékes gázellátásba. Megkezdődött a vezetékek építése Csurgon, Balatonszemesen, hozáfogtak az előkészítő munkákhoz Zamárdiban, Zala megyében pedig Letenyér és Zalaszántógróton. A városok közül jövőre kap gázt Keszthely, Tapolca és Hévíz is.

A Pécsre megérkezett földgázzal elsősorban a benzinként és pb-gázzal ellátott városi gázt váltják fel, és jövő év közepéig megközelítően 28 ezer háztartást gázkészülékeket állítják át az új energia fogadására. Az ér-

dekelt körzetek lakóinak összefogásával megalakított négy gázlársulás közreműködésével bővítik a hálózatot is. Pécs kertvárosában már 225 lakást kapcsolnak be a gázellátásba, s az év végéig a szolgáltatás kiterjesztésének újabb lehetőségeit teremti meg, mintegy 10 kilométer hosszú elosztóvezeték megépítésével. A másik három építőközösség a város keleti peremén kezdte meg a munkálatokat, s a négy társulás magánérből 1500-2000 pécsi lakás bekapcsolását teszi lehetővé Sopronba a jövő év őszén érkezik meg a földgáz, amely ugyancsak a jóval drágább városi gázt szorítja ki, s a két városban az átállítás évente 30-35 ezer tonnával csökkenti az ország benzinfogyasztását.

Budapesten is meggyorsítják az átállítási programot, bá elsősorban a városi gázt termelő berendezések elavultsága miatt. Az újabb lakások bekötéséhez, a gázhálózat fejlesztéséhez jelentős támogatást kapott a főváros eddig is, az érdekteljes lakosoktól és más fogvasztóktól. Azzal számolnak, hogy távlatban a helyi erőforrások felhasználásával mintegy 150 ezer régi lakásba juthat el a vezetékes gáz.

Őrlik az újbúzárt

A békéscsabai István-malomban szerdán reggel teljes kapacitással megkezdtek az újbúza őrlését. Naponta 2 ezer 700 tonnát dolgoznak fel. Az így nyert lisztet keverik az óbúzából őrlött liszttel, és úgy hozzák forgalomba.

Az újbúza sikértartalma jó, hasonló az elmúlt évi aratáskezdétkor mért értékhez: 30-34 százalékos. Hektólitersúlya 80-85. Az Alföld legnagyobb gabonafeldolgozó üzemébe szerda reggelről folyamatosan szállítják a gazdaságok az újbúzárt, biztosítva ezzel a malom megszakítás nélküli munkáját.

Mellékesen mellékeseinkről

Magánbeszélgetésben sokszor elhangzik, hát miért ne hozzuk szóba nyíltan: szép számmal akadnak vállalatok, ahol a napi 8 órás munkaidőben legtöbbször csak dolgoznak, aztán a gmk-ban vagy a kissozvetkeztetésben, fusiban belednak apait-anyait.

Mielőtt valaki félretertené: korántsem arról van szó, hogy ezek az új típusú gazdálkodási egységekre, vagy akár a különböző mellékterületeket nyújtó munkalehetőségekre ne volna szükség. Csak éppen...

Csak éppen még nem jött ki ezek a gyerekcipőből. Vagy talán inkább kinőttek, szorítja már őket nagyon is, kellene valami megfelelőbb számú után nézni, csak megmondaná valaki, hogy az milyen legyen.

Tartalékolt energiák

A gazdasági munkaközösségeknek a vállalatokon belülieknek és az önállóaknak is kétségkívül sok hasznát látja a népgazdaság és a lakosság. De sok helyen bizony lassan a rendes munkaidő holmi erőgyűjtés időszakává válik, amolyan belemegítés-féle lesz ahhoz, ami majd utána következik. Nyolc órán át tartalkoljuk az energiát, hogy becsülettel helytállhassunk a gmk-ban vagy a fusiban.

Lehet persze — és igazán nem alopaltanul — arra hivatkozni, hogy a különböző társulásokban (amelyeket a világért sem neveznének második műszaknak, holott igen sok helyen egyszerűen az) lényegesen jobbak a keresetek. Mégis, merjük megmondani, hogy nem ez az elsődleges. Sokkal inkább az, hogy a gazdasági munkaközösségekben összehasonlíthatatlanul jobb a szervezés, zavartalanabb az anyag- és szerszámmellátás, pontosabban illeszkednek egymáshoz a sorjában következő munkaműveletek.

S hogy ez a társulásoknál így van, az egyáltalán nem baj. Sőt: bizonyítja, hogy tudunk mi jól is dolgozni. Ha esetleg efelől valakinek eddig kétségei lettek volna.

Átváltozások

De az a bizonyos gyerekcipő éppen itt szorít. Mindenkinek tudna a saját munkahelyéről példákat sorolni mérnökökről, akik elrajzolgatnak a napi munkaidőben, s aztán leleményes ötletekkel állnak elő a társulásban vagy a másodállásban. Munkásokról, akik elvégzik a sablonmunkát a hagyományosan fizetett munkaidőben nem vagy alig érdeklődve afelől, hogy mihez adják kezük munkáját; ám a gmk-ban hevesen vitatkoznak, új és korszerű gondolatokkal állnak elő, praktikus munkafogásokat találnak ki. Közben pedig maguk sem veszik észre, hogy mennyi értékes energiát, gondolatot hagynak veszendőbe menni. S nem ritka az a gyári közép- vagy felső vezető sem, aki már-már lemond arról, hogy a napi rendes munkaidőben kiugró eredmények jöjjenek létre. Elegedőnek tartja — hiszen az is a vállalati eredményekbe számít —, ha a gazdasági munkaközösségek mutatnak fel nagyobb teljesítményeket. Nemegyszer olyan új gyártmányokat, ötleteket, amelyek egyszerűen nyereségessé teszik a mindaddig veszteséges vállalatot.

Bejutni a gmk-ba

Van pedig ennek az éremnek nem is két, de sok oldala. Ilyen az, hogy a gmk-ba nem mindenkit vesznek be; s a jobbik eset, ha a mérce az addig-végzett munka. Megesik az is, hogy valaki csupán azért nem dolgozhat a jobban jövedelmező műszakban, mert nem tartozik a művezető vagy a társulás szervezője baráti

köréhez. Vagy azért, mert családi körülményei nem teszik lehetővé: el kell hozni az óvodából, az iskolából a gyereket, vonattal kell a távoli lakóhelyre utazni reggel-este.

Megtörténik az is, hogy éppen ezek az önhibájukból kimaradtak szeretnék megmutatni, hogy mit tudnak, mennyire tanultak meg a szakmát (vagy éppen azt, hogy nem öregedtek ki belőle), csak éppen mások önszóló érdekei miatt nincs erre lehetőségük. Ez pedig már erősen ütközik az alapvető munkaerkölcsessel, sőt a munkatársi szolidaritás elveivel is.

Megkülönböztetés nélkül

Annak természetesen csak örülni lehet, hogy a különböző gazdasági társulások bevéltották a hozzájuk fűzött reményeket. Tegyük hozzá: a kezdeti, időszakra vonatkozó reményeket. Most azért kell fáradozunk, hogy a gazdasági társulásokban öröndetesen tapasztalható jó munkamorál váljék általánossá az első műszakban is. Hogy legyen épp olyan jól szervezett a munka akkor, amikor a nagyobb egység, a gyár, a népgazdaság számára termel az üzembész, a műhely. És hogy az eközben támadt termelést segítő gondolatokra a vezetők legalább ugyanúgy figyeljenek fel, mint azokra, amelyeket a jól dolgozó, termelékeny munkaközösségek terjesztenek elő.

Kiegyenlíteni a kettőt: a gyári, vállalati munkát és a munkaközösséget — minden valószínűség szerint ez a jövő útja. Ugy, hogy egyik se menjen a másik kárára. S hogy a kettős (vagy néhol többes) munkavállalásból minden érdekeltnek haszná legyen: a kis és a nagy közösségnek egyaránt.

Várkonyi Endre

Választékbővítő együttműködések

Gyógypapucs, gyermekkocsi, fürdőruha, fogkrém

A Konsumer Külföldi és hazai termelői részvételével számos kooperációt szervezett a belső ellátás javítására, és az export bővítésére. A hazai termeléssel évente több mint 15 millió dollár értékű import válik feleslegessé, és a kétféle dollárt is meghaladja a kooperációban készülő termékek exportja.

Az Apolló Cipőipari Szövetkezet az angliai Scholl cég leányvállalatával, a Sanipeddel működik együtt eredeti Scholl-gyógylábbelik gyártásában. Az idén elbővíti a termékből mintegy 200 ezer kerül a hazai piacra, s emellett 40 ezer pár gyógylábbel és 800 ezer pár felsőrészt exportálnak külföldre, többek között a Szov-

jetunióba is. Hasonló kooperáció keretében látják el a belső boltokat olasz gyermekkocsikkal is. A Féműtő Ipari Szövetkezet egy olaszországi céggel kötött együttműködési szerződést, amelynek eredményeként a hazai piacra több mint 40 ezer gyermekkocsit készítenek. Az idén e termék exportját is megkezdik.

Már hagyományos partnernek számít az NSZK-beli Triumph és a Felina. A velük együttműködő magyar partnerek a kőszegi, a kapuvári, a bonyhádi és a paksi ruhaipari szövetkezetek, illetve a Fővárosi Ruhaipari Vállalat és a Szegedhalmi Ruhaipari Szövetkezet melltartókat, fürdőruhákat készíti a belső ellátás javítására. Az együttműködés keretében évente 1 millió 200 ezer melltartó, és több mint 400 ezer fürdőruha készül.

Az együttműködő partnerek köre kiterjed a tege-rentútra is. A White Hall amerikai céggel a Caola 2 millió 600 ezer tubus fogkrém hazai töltésében és értékesítésében állapodott meg. Az együttműködést az idén továbbfejlesztették. Megkezdtek a töltőanyag hazai gyártását eredeti receptúra alapján.

Autóbuszalvázak Kínába

Több mint 36 millió svájci frank értékű szerződést írt alá a Mogürt Külföldi Kereskedelmi Vállalat kínai partnerével, a China National Machinery Export-Import Corporationnal, autóbuszalvázak szállítására. E megállapodás alapján a Csepel Autógyár hétszáz, úgynevezett merev autóbuszalvázat készít kínai megrendelőjének, ezekre az alvázakra Rába futóművet és motort szerelnek az Ikarus pedig 300 fenékvázat gyárt partnerének, olyanokat, amelyeket a nagy sorozatban gyártott 200-as autóbuszcsalád járművehez alkalmaznak. Az ezer autóbuszszekrényt a kínaiak állítják elő, és szerelik össze. A szerződés szerint a Mogürt nagy mennyiségű pótkalkatrézt is exportál Kínába.

A magyar járműipar már évtizedekkel ezelőtt hírnevet szerzett a távoli országban, az Ikarus, a Rába Magyar Vagon- és Gépgyár és a Csepel Autógyár autóbuszai, illetve tehergépkocsijai a szélsőséges éghajlati és teretviszonyok között is helytálltak, a sok évvel ezelőtt szállított járművek egy része még ma is üzemel a kínai utakon. A kínai fél most ismét érdeklődik a magyar járművek iránt, s a mostani szerződést csak kezdeti lépésnek tekintik az autópári együttműködés fejlesztésében.